GAZETA LWOWSKA.

W Piątek Nro. 102. 9. Września 1825.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

NN. Cesarstwo w towarzystwie Arcyxiążąt Franciszka Karola i Reinera i iego dostoyny Małżonki powracaiąc z Królestwa Lombardzko-Weneckiego przybyli w dniu 13. z. m. do Görz. Gazeta Tryestka z dnia 16. Sierpnia donosi o przybyciu i pobycie NN. Cesarstwa do tego miasta cyrkułowego co następuie:

N. Pan iadąc z Pordenone, zakazał w prawdzie wyraźnie wszystkich na przyięcie siebie uroczystości, atoli radość licznie zebranych mieszkańców po wszystkich ulicach, którzy N. Pana aż do domu Rittera odprowadzili, była wyrazem miłości poddanych, a zatem naypięknieyszém świętem, iakie tylko na przybycie Monarchy mogło być obchodzoném.

U drzwi domu przyięci byli NN. Cesarstwo i Arcyxiążęta i Arcyxiężniczki od Gubernatora, Jenerała dowodzącego w kraiu nadbrzeżnym, Biskupa, Starosty cyrkułowego i Prezesa sądów, i N. Pan ieszcze tego samego dnia po południu raczył dać posłuchanie Władzom Woyskowym, Cywilnym i Duchownym, Przełożonym instytutów naukowych i Magistratowi miasta, którzy poźniey i Arcyxięciu Franciszkowi Karolowi przedstawieni byli.

Poczém NN. Cesarstwo z Arcy-Xiążętami udali się do rafineryi cukru Krzysztofa Rittera, a wieczorem raczyli oglądać oświecenie miasta, podczas którego szczególną uwagę NN. Cesarstwa ściągnęło oświecenie zamku, C. K. cyrkularnego gmachu, publiczna przechadzka nad Studenicą, i kilka domów prywatnych.

W dniu 14. o godzinie 8méy rano N. Cesarz Jegomość w towarzystwie Arcyxięcia Wice-Króla, po Mszy świętey w kaplicy Niepok. N. Panny, oglądał załogę w paradzie stoiącą, potem nowy dom cyrkułowy, instytut filozoficzny, bibliotekę i Seminaryium; N. Pani zaś szpitał cywilny pod dozorem braci miłosierdzia i dom ubogich. Przed południem przedstawione zostały Wicekrólowi wszystkie Władze, poczém wyżey wymieni Przełożeni mieli zaszczyt obiadować u stołu Cesarskiego.

Poczyniono także przygotowania do uroczystego oświecenia tuteyszego teatru, lecz na naywyższy rozkaz takowego zaniechano, zato zaś prawie nieskończone odgłosy, gdy NN. Cesarstwo wraz z Arcyxiążątami i Arcyxiężniczkami ukazali się w lożach, obiawiły uczucia zebranéy publiczności, co ponowiło się gdy N. Dwór oddalał się po ukończeniu drugiego aktu.

W dniu 15. po Mszy świętey N. Cesarz Jegomość w towarzystwie Arcyxięcia Wicekróla, zupełnie niespodzianie udał się do szpitalu woyskowego i domu ubogich; N. Pani zaś oglądała klasztor Urszulanek, zabawiła tamże nieiaki czas, poczém wraz z Cesarzem Jegomością i Arcyxiężną Zofiią kazała sobie tuteysze przedstawić Damy.

Arcyxiąże Franciszek Karol, pomimo niepogody i utrudniaiącéy drogi, udał się w towarzystwie swoiego Ochmistrza Hrabiego Goes do kościoła Matki Boskiéy na górze świętey, odpustami wsławionego, i dał przykład swey pobożności, która wszystkie członki rodziny Cesarskiéy odznacza.

Po południu dawał N. Pan od 3ciéy do 7méy godziny posłuchanie.

Dzisiay dnia 16. Sierpnia o godzinie 6téy rano NN. Cesarstwo iakoteż Arcyxiąże Franciszek Karol ze swoią dostoyną Małżonką, odprowadzeni przez Przełożonych Władz aż do powozu, opuścili Lubiannę przy błogosławieństwie mieszkańców; zaś Arcyxiąże Wicekról wraz ze swoią dostoyną Małżonką powrócił do Królestwa Lombardzko-Weneckiego.

Dnia 26. z. m. Arcyxiąże Palatyn z Wiednia a Arcyxiąże Ferdynand dowodzący w Węgrzech z Wenecyi ziechali do Budy w pożądanem zdrowiu.

Gazeta Wenecka z dnia 24. Sierpnia zawiera następuiące sprostowanie: Pisma Paryzkie Gwiazda i Dziennik rozpraw umieściły pod dniem 8. Sierpnia następuiący artykuł z Wenecyi z dnia 25. Lipca: »Wczoray około 3ciey zpołudnia była straszna burza w Wenecyi. Naypierwéy zaczął padać deszcz tak silny, iż o sto kroków nie można było nic widzieć; niebawem potém nastąpił grad tak wielki iak iaia (kurze?) i wszystkie okna, które niezaraz zamknięto powytłukał. Gdy ta burza cokolwiek ustała, smutny stawił się widok, ponieważ wszystkie okręty w porcie

stoiące, gwałtownością burzy ku piaskom były rzucone. Gdyby ta burza ieszczę chwilę dłużéy potrwała była, tedy większa część tychże byłaby przepadła. Mnóstwo gondołów i bark zatonęło. Naywięcéy poniosły szkody okręty stoiące w szpitalu. Okręt trzymasztowy rzuciło ku brzegowi, lecz niebawem znowu został ściągniony. Jeden służący ze szpitalu spadł a ieden maytek utonął. Dzisiay wydobyto z kanału Giudecca trzy ciał. Wielu rybaków ieszcze nie powróciło i wszystko każe się lękać, by niepoginęli w bałwanach.«

»Dotąd pisma Paryzkie. Gdyby w tym artykule niebył kanał Giudecca wspomniany, tedy sądzilibyśmy, ze zdarzenie to gdzie indziéy nie w Wenecyi zaszło, i bylibyśmy iedynie prosili wspomnionych Gazeciarzy o poprawienie nazwiska mieysca. Atoli wzmianka o kanale Giudecca wprawia nas w zawikłanie, a ponieważ w tym roku nic podobnego u nas nie zdarzyło się, tedy musiemy dorozumiewać się, że ktoś dla żartu wspomnionym Gazeciarzom doniósł to, co się stało dnia 24. Czerwca 1822, powiększywszy ieszcze szkody. Ztąd prosiemy tyle razy wspomnionych Wydawców obu Paryzkich Dzienników, odmienić Datum: Z Wenecyi dnia 24. Lipca 1825, na Datę: »Dnia 24. Czerwca 1822.«

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Ameryka Hiszpańska.

Lista giełdy zawiera z Buenos - Ayres z d. 11. Czerwca co następuie: D. Juan Ant. la Valleja, D. Man. Oribe, i inni Oficerowie i mieszkańcy Bandy wschodniéy wyiechali z tąd w d. 21. Kwietnia; tey saméy nocy wylądowali na przeciwległym brzegu, w zamiarze wzburzenia kraiu przeciwko Rządowi Brazyliyskiemu. Podług umowy z la Valleją zebrało się było blisko 200 ludzi na wyspie, na którą wylądowali, lecz z boiaźni, by nie zostali od Brazyliyczyków odkryci, znowu się przed iego przybyciem rozproszyli, tak, iż miasto siły zbroyney tylko zastał dwa konie, które dawszy swym ludziom, dla drugich musiał się o konie postarać. Niebawem napotkał oddział 40 Brazyliyskich ieżdzców z korpusu Fructuoso Ribeiro, który ieszcze z 30 ludzmi stał w Arsenal Grande. La Valleja ruszył przeciwko nim, ci przeszli zaraz na iego stronę, iakoteż w dalszéy drodze wielu innych mieszkańców, iż niebawem zebrał 300 dobrze zbroynych. Z tymi wszedł do Soriano i Mercedes, czyli Capilla nova, a przywróciwszy tamże znowu Rząd republikański, ruszył przeciwko miastu Rincon de las Gallinas, którego załogę z 200 ludzi, pobił. W okolicach, któremi ciągnął połączyło się z nim wiele milicyy a nawet niektórzy Portugalczycy i znalazł konie i żywność. Powracaiąc przez Negro i posuwaiąc się ku Perdido zabrał przez zdradę Fructuosa Ribeiro Brazyliyskiego woyskowego naczelnika kraiu, iak i iego orszak, który wyiąwszy Oficerów, do niego przeszedł. Niebawem uczynił toż samo Fructuoso Ribeiro i w S. Lucia spalił publicznie na ulicy swóy mundur Cesarski, poczém wezwał dowodcę w Montevideo (Jenerała Lecor Barona de Laguna) do poddania tey twierdzy.

Hiszpaniia.

Gazeta Madrycka z d. 4. Sierpnia, zawiera wyrok o przeczyszczeniu podoficerów konstytucyynych w stopniu Oficera od służby uwolnionych, którzy wciągu dwóch miesięcy stawić się maią przed Juntą przeczyszczaiącą swéy Prowincyi. Inny wyrok dotyczé się Notaryiuszów podczas Rządu konstytucyynego umieszczonych, którzy po odprawionem badaniu z ich politycznego postępowania, znowu będą mogli być uznanymi, niebędąc obowiązani stawiać innéy rękoymii, iak tę, którą przy pierwszém umieszczeniu złożyli.

Wszystkie starania, ku zaprowadzeniu na nowo Inkwizycyi, tak dobrze iak się rozbiły; ponieważ Król, miasto przyięcia konkluzyy Zdania Sprawy, które mu przez fiskusa Korony przy wysokiey Radzie Kastylskiey względem wniosku przez Radę tę ku przywróceniu Inkwizycyi na rozkaz iego uczyniono, rzecz tę odesłał do Junty publicznego bezpieczeństwa, gdzie wniosek ten iak można zpewnością sądzić, będzie miał większość przeciwko sobie.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Dnia 6. Sierpnia wsiedli na okręt Brazen Kapitan Clapperton i Kapitan Pearse, w celu rozpoczęcia podróży odkrywczéy w Beninie, z kąd udać się maią do Sudanu i Tombuktu.

Gazety Londyńskie przywodzą, że Boliwar, gdy go okoliczności woienne zmusiły na iakiś czas opuścić stały ląd Ameryki południowéy i uyść do Jamaiki, podczas swoiego pobytu w tey osadzie starał się nieustannie uczyć taktyki europeyskiey. Uważano szczególniey, że pilnował, kiedy woysko Angielskie czyniło obroty w okolicy Kingstonu i taki miał udział w obrotach, iż często widziano go, że działał mimowolnie iako Adjutant przy odmianie pozycyy, i stał bez poruszenia w nowym kierunku porządku do bitwy, uważaiąc dokładnie, czyli dowódcy każdego oddziału mnieyszego staią w należytym punkcie. To nadzwyczayne postępowanie i ta pilność, z iaką bywał obecny ćwiczeniom, zwróciły uwagę Oficera dowodzącego, który dowiedziawszy się, kto iest ów obcy, kazał woysku często owe powtarzać poruszenia, co naywięcéy zdawały się zaymować Boliwara. Jakkolwiek pobyt iego niedługo trwał w Kingstonie, iednak przyczynił się bezwątpienia do iego woyskowego wykształcenia.

Francyia.

W d. 21. Sierpnia, w Niedzielę były wielkie pokoie w St. Cloud; poczém przewodniczył Król w Radzie Ministeryialnéy, któréy i Delfin był obecny.

Król mianował 12 do 15 nowych Paźiów; organizacyia instytutu Paźiów została oraz cokolwiek zmieniona. Ci młodzi ludzie będą podzielni na starych, średnio starych i nowych. Starzy pełnią służbę przy Królu; od innych zupełnie są oddzielni i w innéni mieszkaniu umieszczeni; po dwóch latach wprawy wchodzą do pułków iazdy; inni Pażowie kończą studyia, ściśléy, iak dotąd, i w miarę uwolnionych mieysc przechodzą do starych. Nikt nie może wniyść do starych nie przebywszy wprzód pierwszych dwóch klass.

Dnia 22. Sierpnia dawał Minister Spraw Zewnętrznych Xieciu Wellingtonowi i Ciału dyplomatycznemu wielki obiad. Tegoż samego dnia wyiechał do Lanevillu Minister Woyny, Margrabia Clermont-Tonnerre, w towarzystwie Jenerała Porucznika Coetlosquet i kilku Adjutantów.

Xiężna Berry bawi ciągle w Dieppe, gdzie bierze kąpiele morskie, i niekiedy używa przeiażdżki po morzu na statkach floty Francuzkiéy w zatoce stoiącéy.

Rekwizycia Jeneralnego Prokuratora P. Bellart do Prezydenta Seguier wnosi przeciwko Kuryierowi Francuzkiemu na trzymiesięczne, przeciwko Konstytucyioniście na miesięczne zawieszenie i przytacza długi szereg artykułów tychże Dzienników, które podług iego twierdzenia okazały ducha spokoyność zaburzaiącego.

Gwiazda mówi: »Mężowie, którzy się mówią, iż myślą monarchicznie, zaprzeczaią Królowi prawa, ukończyć sprawy, iednéy z iego osad bez uprzedniego Izb zezwolenia. Jedno faktum starczy za odpowiedź. Prezydent Rzeczpospolity, Boyer, przyiął rozporządzenie Królewskie do emancypacyi St. Domingo pod nieobecność Senatu i w imieniu Haycianów.«

Podług listów z Port-au-Prince z d. 8. Lipca donosi Gwiazda: »W d. 3. Lipca popołudniu dywizyia Francuzkich okrętów, złożona z fregaty, bryga i galioty, stanęła na kotwicy w zatoce Port au-Prince. Kapitan okrętowy Baron Makau, Naczelnik dywizyi, wysiadł w d. 4. rano na ląd, i przyięty był dobrze od wszystkich Władz. Układy o niepodległość rozpoczęły się tegoż samego dnia, i skończone zostały d. 7. o godzinie 10téy wieczorem. Rozporządzenie Królewskie ogłoszono w d. 8., Prezydent Boyer i Baron Makau uściskali się, a cały lud wydawał odgłos: »Niech żyie Hayti! Niech żyie Francyia! Niech żyie Król! Niech żyie niepodległość!« Zaraz po ogłoszeniu rozporządzenia Królewskiego wyszła pod żagle do Francyi galiota z depeszami.«

Kuryier Francuzki donosi: »Żandarm przyniósł w d 18. Sierpnia do biora Redakcyi rozkaz Prefekta Policyi, P. Delaveau na pismie, dla umieszczenia następuiącego sprostowania: »Przywiedzione dzisiay przez Kuryiera faktum nikogo zwieść nie może. Nikt nie uwierzy, aby Minister Skarbu dał rękoymiią Syndykatowi Jeneralnych poborców przeciwko skutkom przedsiębierstwa finansowego, któremu poddaią się dobrowolnie i iedynie w swoim interessie. Tymczasem osądzono za rzecz potrzebną, ogłosić to faktum za fałszywe, zupełnie zmyślone i wszelkiéy zasady pozbawione. Ustanowienie Syndykatu Jeneralnych poborców nie ma innego zamiaru, iak tylko powrócić wolne rozporządzenie funduszami do nich należącemi, z których rachunki zdawać obowiązani, a które leżąc bez użycia w Skarbie, temuż przez niepotrzebne prowizyie, które Rząd za nie ma płacić, stały się ciężarem.«

Podług Gwiazdy dawno mówią, że 20 pułków piechoty lekkiéy będą miały trzecie bataliony. Twierdzą, iż te nowe bataliony organizowane zostaną w następuiącéy iesieni.

W »Dzienniku Tuluzkim« czytamy: »Obóz Bayoński tworzą: 4ty, 24ty i 25ty lekkie pułki i 55ty pułk piechoty liniowéy; sądzą, że obóz ten będzie dopiéro przyszłego roku zupełnie utworzony. Woysko takowy na teraz składaiące stać będą na zimę w koszarach, a liczba onegoż dopiéro na wiosnę roku przyszłego zostanie pomnożoną.

Ponieważ Francyia nie może dostarczyć pewnéy ilości koni, zatém takowa zakupioną będzie w Niemczech.

Na posiedzeniu Akademii umieiętności w d. 16. Sierpnia, odczytał P. Moreau de Jonnès wykaz urzędowego śledztwa, które podług iego mniemania potwierdza zaraźliwą własność żółtéy gorączki i powietrza. Autor twierdzi, że pytanie, czyli powietrze zaraźliwe, lub nie? które dzisiay za nowe wnieść chcą, iuż dawno niezbicie, i zwłaszcza w sposobie zatwierdzaiącym, rozstrzygniono. To zaszło n. p. w r. 1817 przez Paryzki fakultet medycyny, którego Zdawca Sprawy był sławny Doktor Halle; w tymże samym roku przez Sędziów zdrowia, pod przewodnictwem Ministra Spraw Wewnętrznych (P. Lainé); w roku 1820 przez Kommissyią centralną zdrowia, z 24 Członków złożoną; w roku 1822 przez Wyższą Radę zdrowia. — Równie pisze Dziennik Marselski, iż żaden inny przypadek zarazy powietrza nie pokazał się ni na brygach: »Pięć Sióstr« i »Szczęśliwa Sabina«, niteż w szpitalu. Guz zarazy powietrza, iaki miał maytek ostatniego okrętu, a

który wypaleniem zniszczono, istotnie zarósł. Człowiek ten iest zupełnie zdrowym. Drugiemu maytkowi z tegoż samego okrętu, którego na ląd przeniesiono, polepsza się. Miał ón febrę zarazy powietrza, atoli nie guzy. Francuzkie brygi: »Nadzieia« i »Eugeniusz«, równie z Alexandryi przybyłe, stoią w porcie Pomegue pod ścisłém dozorem; ładowane są bawełną i na każdym umarł ieden człowiek w podróży. Trzech innych okrętów, na których powietrze panowało, codziennie się spodziewaią.

Miasto handlowe Havre chce wybić medal na pamiątkę otworzenia portów Haytickich przemysłowi Francuzkiemu. Na tym medalu będzie umieszczony Murzyn, który wspieraiąc iednę rękę na swoim pałaszu, drugą odbiera od Białego rozporządzenie o uwolnieniu Hayty.

Gwiazda zapewnia, że P. Maller, były Francuzki Jeneralny Konzul w Rio de Janeiro, w takimże samym charakterze, P. Mollien (Autor znaney podróży do Kolumbii) iako Wice-Konzul i P. L'Etang, iako Kanclerz Konzulatu przeznaczeni są do St. Domingo.

Zjednoczone Niderlandy.

Podług doniesień z Bruxelli przeiechali przez Gandawę d. 17. i 18. z. m. Angielscy Ministrowie: Lord Sydmouth i Liverpool, iadący przez Antwerpiią do Hagi, gdzie, iak mówią, będzie także Xiążę Wellington.

W Bruxelli zamyślaią naybardziéy czytane Dzienniki Paryzkie za pomocą nowego litograficznego sposobu (*Identicographie*) przedrukowywać; takie przedrukowywanie kosztowałoby tylko 10 frank., podczas gdy za Gazetę oryginalną, wraz ze stęplem Rządowym, potrzeba zapłacić w Bruxelli więcéy, iak 200 fran.

W osadzie Niderlandzkiéy Surinam wskazano dwie osób z powodu taiemnego sprowadzenia negrów niewolników do osady, na karę pieniężną 5000 ZR. i pięcletnie więzienie, a nawet osadzono ie za pozbawionych czci, zaś Przełożonego osady na karę pieniężną 3000 ZR.

Negrów używaią teraz w zamku Amsterdamskim, iako dobrowolnych robotników. Przełożony innéy osady z powodu złego obeyścia się z niewolnicą, skazany został na karę cielesną, piętowanie i wygnanie, a iego trzey współuczestnicy na karę 3000 ZR. i wygnanie.

Królestwo Polskie.

— *Z Warszawy.* —

JO. Xiążę Namiestnik Królewski powrócił tu d. 24. Sierpnia z Woiewództwa Augustowskiego.

Donoszą z Frankfortu nad Menem, że tegoroczne susze w tak wielu kraiach, muszą być przyczyną podwyższenia ceny zboża, które i do Anglii może będzie wprowadzane. W Moguncyi iuż za pszenicę miarę równaiącą się korcowi Warszawskiemu płacą przeszło dukata.

Rossyia.

— *Z Petersburga.* —

We Środę d. 22. Lipca (3. Sierpnia) z powodu imienin N. Cesarzowéy Matki, dostoynych iéy Wnuczek i Jéy Cesarzowicowskiéy Mości W. Xiężny dziedziczney Saskiéy, uroczyste *Te Deum* śpiewano we wszystkich kościołach Stolicy, która wieczorem była wspaniale oświecone.

Cesarz Jego Mość w rozkazie dziennym z d. 29. Lipca oświadcza Jenerałowi Hrabiemu Arakczeiowowi naczelnemu Dowodcy osad woyskowych dzięki i zupełne upodobanie z porządku, corocznie udokonalaiącego się urządzenia osad, i nauki woyska, z znacznego postępu ku ukończeniu zarządu gospodarstwa, zamiany bagnisk i moczarów na pole uprawne, stawiaiących nadzieię obfitych żniw, z ochędostwa w ubiorach i oporządzeniu na koniach, z czerstwości woysk, z szybkiego i dobrego stawiania wygodnych budowli, przez woyska wykonanych i z dobréy postawy przy manewrach i ćwiczeniach, co wszystko Cesarz Jegomość podczas zwiedzenia pomienionych osad dostrzegał. Monarcha oświadcza równie upodobanie Swoie różnym wyższym Oficerom; podoficerom i szeregowym przeznacza nagrodę pieniężną.

Z Kiachty donoszą pod d. 18. Czerwca: »Jakkolwiek kupcy Chińscy obiecuią tego roku przywieść na iarmark 52,800 balów herbaty, iednak nie można im zawierzać, ponieważ zwyczaynie ich działania handlowe i zapasy są taiemnicą. Nawet niektórzy tuteysi kupcy herbaty przez upadek kilku domów w Sudszu zmuszeni zostali zaprzestać swoich czynności. Zatém kupcy Rossyyscy będą musieli być bardzo ostrożnymi, gdyż mamy ieszcze za 7 1/4 mill. rubli Rossyyskich towarów w składach, między którémi za 1 mill. 425,509 rub. sukna przechodowego.

(Do tego Numeru Gazety dołączony iest Ner. 36. Rozmaitości.)

Redakcyia Józefa Bensy; Druk Pillerów.